

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

Психологія управління

Затверджено:

Протокол засідання кафедри
менеджменту, публічного
управління та адміністрування
№ 1 від 29 серпня 2022 р.

В.о. завідувача кафедри МПУА
Т.Б. Семенчук

Викладач	ОСИПОВА Євгенія Леонідівна Кандидат економічних наук, доцент
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	ОСИПОВА Євгенія Леонідівна
E-mail	layretta@ukr.net
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій/ Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 608 телефон: +38066-451-23-32
Консультації	Кожен понеділок та середа з 11.00 до 13.00 м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 608 або за ZOOM посиланням
Офіційна назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань, спеціальність	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін загальної підготовки, вибіркова
Курс/ Семестр викладання	3/5
Обсяг дисципліни	4 кредита ECTS / 120 загальна кількість годин
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 24 години/ 8 годин Практичні заняття – 20 годин/ 4 години
Форма контролю	Залік
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія згідно з розкладом. Мультимедійний проектор, мережа Internet.
Мова викладання	Українська

Мета вивчення дисципліни	Пізнання психологічних особливостей суб'єктів управління, формування потреби у розвитку якостей керівника, формування вміння застосовувати методи управління людськими ресурсами, розуміти сутності психологічних механізмів прийняття рішень, групової динаміки, форми ефективного здобуття і застосування управлінських умінь та навичок
Інтегральна компетентність	ІК. датність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
Загальні компетентності	ЗК10. Здатність працювати у команді
Спеціальні (фахові) компетентності	СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
Програмні результати навчання	ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань

ЧИМ ВАЖЛИВИЙ КУРС:

- Курс дає можливість здобувачам застосовувати психологічні знання в управлінській діяльності; визначати закономірності управління; застосовувати методи саморозвитку особистості керівника; використовувати методи дослідження соціально-психологічних тенденцій в організації; застосовувати методи аналізу соціально-психологічних передумов результативності управлінського процесу; застосовувати соціально-психологічні методи управління, а також методи та прийоми психогігієни в управлінні

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Змістовий модуль 1. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань.

Предмет, цілі та задачі дисципліни «Психологія управління». Розвиток психології та еволюція підходів щодо її об'єкту пізнання. Предмет та об'єкт сучасної психології. Диференціація психологічних знань: фундаментальні та спеціальні галузі психології. Характеристика суміжних спеціальних галузей психології: економічної, інженерної, соціальної психології та психології праці.

Психологія управління: самобутність об'єкту та предмету пізнання. Психологічні аспекти організованої діяльності людей. Роль та місце практичної психології в управлінні організованою діяльністю людей.

Тема 2. Психологічні закономірності управління.

Зміст, ознаки, форми, функції та принципи управлінського процесу. Прості та складні системи управління. Управлінські відносини, як категорія психологічної науки. Психологічний контекст діяльності керівника, її складові.

Принципи та психологічні закономірності управлінських відносин. Сутність і характеристика фундаментальних законів психології управління: закон невизначеності відгуку, закон неадекватності відображення людини людиною, закон неадекватності самооцінки, закон розщеплення змісту управлінської інформації, закон самозбереження, закон компенсації. Передумови, прояви та наслідки психологічних закономірностей управлінської діяльності в організаційному та психологічному аспектах. Характеристика законів Паркінсона, принципів Пітера та законів Мерфі.

Тема 3. Психологічні аспекти управління колективом.

Соціально-психологічне поняття спільності і групи. Сутність та класифікація груп. Взаємовідносини людей у групах. Групова диференціація. Психологічні передумови групової динаміки. Колектив та його ознаки. Трудовий колектив: принципи та закономірності формування. Особистість в трудовому колективі. Психологічні аспекти колективної діяльності людей в умовах управлінських відносин. Положення члена колективу в системі особистих взаємовідносин. Статус, соціальні ролі, групові норми та цінності. Психологічна сумісність. Психологія міжособистісних взаємовідносин у трудовому колективі. Психологія управлінських впливів. Сутність та характеристика соціально-психологічних методів управління трудовим колективом. Критерії стабільності трудового колективу. Передумови виникнення деструктивних тенденцій в трудовому колективі та їх попередження. Формування сприятливого психологічного клімату в колективі.

Тема 4. Особистість як суб'єкт управління.

Проблема особистості як центральна проблема психології. Аспекти детермінації особистості в структурі психологічних знань. Характеристика періодів дослідження особистості як категорії психології: філософсько-літературний, клінічний та експериментальний. Становлення та характеристика окремих теорій особистості. Особистість як продукт історичного розвитку. Позиція та вчинок як головні ознаки особистості. Структура особистості.

Особистість керівника. Саморозвиток особистості керівника в напрямку соціальної адекватності. Особистість керівника та стиль управління. Вольові властивості особистості, їх роль в процесі реалізації функцій управління. Характеристика особистісних та функціональних якостей керівника. Психологічний портрет керівника.

Тема 5. Організаційна поведінка.

Поняття поведінки та її види. Трудова поведінка. Ставлення до праці як характеристика трудової поведінки. Суб'єктивна й об'єктивна оцінка відношення людини до праці. Психофізіологічні регулятори трудової поведінки. Соціально-психологічний тип організації та його вплив на формування окремих поведінкових характеристик. Фази організаційного онтогенезу та їх зв'язок з окремими типами поведінки.

Характеристика позитивних та негативних поведінкових компонент. Продуктивна ділова взаємодія як оцінка домінування раціональних поведінкових компонент. Суть та наслідки деструктивного протистояння. Поняття характерологічної, деструктивної, девіантної, делінквентної поведінки. Сутність та наслідки психологічного саботажу. Упередження та подолання саботажних тенденцій в організації.

Тема 6. Психологія ділового спілкування.

Спілкування в організації. Психологія спілкування. Структура та засоби спілкування. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, інтерактивна, перцептивна. Стилі спілкування. Склад та специфічні ефекти міжособистісного сприйняття. Невербальне спілкування та його кінестичні особливості. Проксемічні особливості невербального спілкування в управлінні.

Ділове спілкування. Структура та психологічні прийоми ділового спілкування. Ділова бесіда як основна форма ділового спілкування. Принципи конструктивної дискусії та полеміки. Психологічні прийоми впливу на партнера. Психологічні аспекти переговорного процесу. Техніка та тактика аргументації. Психологічні особливості публічного виступу. Імідж ділової людини як елемент невербального спілкування.

Тема 7. Соціально-психологічне дослідження в управлінні соціально-економічною системою.

Поняття соціально-психологічного дослідження та принципи його побудови. Місце та роль соціально-психологічного дослідження в управлінській діяльності. Об'єкт, предмет, мета, принципи, структура соціально-психологічного дослідження у соціально-економічних системах. Методи соціально-психологічного дослідження. Наукове спостереження та його види. Методи

опитування. Експериментальні дослідження, їх переваги та недоліки. Тестування як метод соціально-психологічного дослідження. Соціально-психологічний клімат в колективі та психологічна згуртованість як об'єкт дослідження.

Принципи обробки матеріалів соціально-психологічного дослідження. Результати соціально-психологічного дослідження: оцінка точності та валідності. Автоматизація обробки матеріалів соціально-психологічного дослідження. Процедура використання результатів соціально-психологічних досліджень в управлінській діяльності

Тема 8. Психогігієна в управлінні.

Ризик психічного перевантаження в управлінській діяльності, його причини та наслідки. Психологічні аспекти та проблеми управління в екстремальних ситуаціях. Поняття стресу. Причини стресу. Фактори стресу: організаційні та особистісні. Стресове навантаження.

Засоби психологічного захисту та регуляція поведінки людини в організації. Основні методи психогігієни керівника. Способи боротьби зі стресом. Методи профілактики стресу. Релаксація. Принципи релаксації: переключення та компенсація.

Психологічна служба організації, її функції та завдання. Інтегральна структура психологічної служби організації.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуаційних, тестових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Тема 1. Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань

Тема 2. Психологічні закономірності управління

Тема 3. Психологічні аспекти управління трудовим колективом

Тема 4. Особистість як суб'єкт управління

Тема 5. Організаційна поведінка

Тема 6. Психологія ділового спілкування

Тема 7. Соціально-психологічне дослідження в управлінні соціально-економічною системою

Тема 8. Психогігієна в управлінні

Тема 9. Психологічний супровід формування особистості керівника організації.

Тема 10. Стили прийняття рішень. Умови їх застосування. Підходи до прийняття рішень.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуаційних, тестових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Приклади практичних завдань:

З метою ознайомлення з тестовою методикою та її подальшого застосування в майбутній управлінській діяльності проводиться розв'язок здобувачами ситуаційних вправ щодо визначення ролі працівника в команді.

Завдання для обговорення:

Провести порівняльний аналіз змістовних та процесних теорій мотивації за наступними ознаками: зміст теорії (коротко), основні поняття та принципи теорії, загальні риси, відмінності. Результати аналізу оформіть в таблицю. Яким чином дані теорії можна використати на практиці? Які способи впливу на поведінку працівника вони передбачають?

Приклад тестового завдання:

Ліпман-Блюмен вводить поняття:

а) адаптивного керівництва

б) ділового керівництва

в) «єднальних» керівників

г) трансформаційного керівництва

Індивідуальні завдання

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності доречно заохочувати їх до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, і враховувати цю діяльність при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни «Психологія управління» у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Орієнтована тематика:

1. Проблема психічного у вітчизняній та зарубіжній психології
2. Суб'єктивний та об'єктивний аспект психічного
3. Сучасні погляди на менеджмент
4. Творчість та рутину в управлінській праці
5. Характеристика законів Мерфі
6. Формування та розвиток вольових якостей керівника
7. Особистість керівника та стиль управління
8. Саморозвиток особистості керівника у напрямку соціальної адекватності
9. Особливості функціонування та розвитку формальних і неформальних груп
10. Психологічна згуртованість як ознака колективу
11. Поняття команди та принципи її формування
12. Сутність і наслідки психологічного саботажу
13. Заходи щодо подолання та упередження психологічного саботажу в організації
14. Імідж ділової людини як елемент невербального спілкування
15. Психологічні прийоми впливу на партнера в процесі ділового спілкування
16. Психологічні особливості візуального контакту
17. Психологічний аналіз управлінської діяльності
18. Оцінка точності та валідності результатів соціально-психологічного дослідження
19. Емоційно-психологічна стійкість керівника
20. Релаксація. Принципи релаксації: переключення та компенсація

Індивідуальні види робіт можуть бути змінені та доповнені за ініціативою викладача або здобувача освіти (за погодженням із викладачем).

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 2 бал (до 24 балів).

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та ступенем залученості у дискусії. Максимальна сума становить 6,6 балів за кожне заняття (до 66 балів).

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються до 10 балів.

Здобувач отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом

накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-63		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ІНФОРМАЦІЙНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Силабус навчальної дисципліни.
3. Google Classroom: Психологія управління
4. Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ: <https://library.duit.in.ua>.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богоявленська Ю.В. Психологія управління з основами соціоінтеграції (у парадигмі праксеології та синергетики) [Текст]: Монографія / Ю.В. Богоявленська, Т.П. Грабар, Є.І. Ходаківський. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 700 с.
2. Богоявленська Ю.В. Психологія управління [Текст]: Навч. посібник / Ю.В. Богоявленська, Т.П. Грабар, Є.І. Ходаківський. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2011. – 664 с.
3. Данчева О.В. Практична психологія в економіці та бізнесі [Текст]: Навч. посібник / О.В. Данчева, Ю.М. Швалб. – Київ: Лібра, 1998. – 270 с.
4. Дубравська Д.М. Основи психології [Текст]: Навчальний посібник / Д.М. Дубравська. – Львів: Світ, 2001. – 280 с.
5. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки [Текст]: Навчальний посібник / В.С. Лозниця. – К.: КНЕУ, 2001. – 288 с.
6. Лозниця В.С. Психологія менеджменту [Текст]: Навч. посібник / В.С. Лозниця. – К.: КНЕУ, 2000. (абонемент)
7. Мельник Л.П. Психологія управління [Текст]: Курс лекцій / Л.П. Мельник. – К: МАУП, 1999. – 176 с.
8. Мельничук Д.П. Психологія управління [Текст]: Конспект лекцій для студентів денної і заочної форм навчання спеціальностей 050109 «Управління персоналом та економіка праці», 050201 «Менеджмент організацій» / Д.П. Мельничук. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 72 с.
9. М'ясоїд П.А. Загальна психологія [Текст]: Навч. посіб. / П.А. М'ясоїд. – 2-ге вид., допов. – К: Вища шк., 2001. – 487 с.
10. Орбан-Лембрик Л.Є. Психологія управління: [Текст]: Посібник / Л.Є. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с. (абонемент і ч/з)

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)

[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на

наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік тощо) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «[Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#)».